

Kansalaisen monta tapaa vaikuttaa lainsäädäntöön ja päätöksentekoon

**Eduskunnan kirjaston koulutuspäivä kirjastoille
maanantaina 13.11.2017**

Äänestän
vaaleissa

Teen aloitteen
/ kannatan
aloitetta

Otan kantaa /
keskustelen /
osallistun

Seuraan
pätöksentekoa
ja
toimeenpanoa

EDUSKUNTA

Informaatikko Päivi Erkkilä

Esimerkkejä vaikuttamistavoista, kun haluan vaikuttaa ...

- Maan johtoon
 - Äänestän presidentinvaaleissa ja eduskuntavaaleissa
- Lainsäädäntöön Suomessa
 - Äänestän eduskuntavaaleissa
 - Teen aloitteen, kannatan aloitetta, otan kantaa
- Lainsäädäntöön Euroopan unionissa
 - Äänestän Euroopan parlamentin vaaleissa
 - Teen eurooppalaisen kansalasioitteen tai kannatan sellaista
- Kunnan päätöksiin ja toimintaan
 - Äänestän kuntavaaleissa
 - Teen aloitteen, kannatan aloitetta
- Uusien asioiden ja kysymysten esilletuomiseen
 - Keskustelen eri medioissa, osallistun tapahtumiin, ideoin
- Päätöksentekoon ja toimeenpanoon
 - Seuraan aktiivisesti eri kanavia
 - Osallistun keskusteluun
 - Äänestän vaaleissa

Äänestän vaaleissa

- Tärkein vaikuttamiskeino edustuksellisessa demokratiassa
- Vaaleissa äänestäjät valitsevat ehdokkaiden joukosta henkilöitä toimimaan vallankäyttäjinä puolestaan
- Eduskuntavaalit, kuntavaalit, presidentinvaalit, Euroopan parlamentin vaalit ja maakuntavaalit
- Tietoa vaaleista oikeusministeriön [Vaalit.fi](http://vaalit.fi)-sivustolla
- Eduskunnan kirjaston tietopaketti [Eduskuntavaalit 2015](#)

Kansalaisaloite

- Lainvalmistelu alkaa aloitteesta, joka voi olla mm. hallitusohjelman kirjaus, kansallista täytäntöönpanoa edellyttävä EU-säädös, ministerin tai ministeriön oma aloite lainsäädännön täytäntöönpanon tai vaikutusten seurannan pohjalta tai kansalaisaloite
- [Perustuslaki, § 53](#)
- [Kansalaisaloitelaki 12/2012](#)
 - Vähintään 50 000 äänioikeutetulla Suomen kansalaisella on oikeus tehdä eduskunnalle aloite lain säätämiseksi
- Kansalaisaloite voi olla
 - Lakiehdotus
 - Ehdotus lainvalmisteluun ryhtymisestä
 - Ehdotus voimassaolevan lain muuttamiseksi tai kumoamiseksi
- Aloitteen tulee kohdistua yhteen asiakokonaisuuteen
- Aloitteen on koskettava asiaa, joka kuuluu eduskunnan lainsäädäntövallan alaisuuteen
- Eduskunnan sivulla [Kansalaisaloitteesta](#)

Kansalaisaloite verkossa

- [Kansalaisaloite.fi](https://kansalaisaloite.fi)-palvelussa voi selata tehtyjä kansalaisaloitteita, tehdä kansalaisaloitteen ja kannattaa kansalaisaloitetta
 - Aloitteen tekemistä ja kannattamista varten on tunnistauduttava
 - Ohjeet aloitteen vastuuhenkilölle ja aloitteen kannattajalle
- [Avoinministerio.fi](https://avoiministerio.fi) mahdollistaa allekirjoitusten keräämisen lisäksi joukkoistamisen eli verkossa tapahtuvan yhteisöllisen suunnittelun
 - Käyttö vähentynyt huomattavasti
 - Toimii lähinnä alustana, jossa kehitellään ideoita uusille aloitteille.
- Kun suunnittelet kansalaisaloitteen tekemistä, tutustu
 - [Voimassaolevaan lainsäädäntöön](#) ja
 - [Lainkirjoittajan oppaaseen](#).

Kansalaisaloite vaikuttamisen välineenä

- Kansalaisaloite on epäsuora eli sisällöllinen: tietty määrä kansalaisia tekee aloitteen eduskunnalle, joka keskustelee ja äänestää aloitteesta.
 - Ei johda kansanäänestykseen.
 - Ei muuta vallanjakoa eikä vähennä vaaleilla valittujen edustajien valtaa.
 - Antaa kansalaisille mahdollisuuden käyttää valtaa ja vaikuttaa poliittiseen asiaan ehdottamalla uutta lainsäädäntöä.
- Kansalaisaloitetta käyttävät
 - Ennen kaikkea nuoret kansalaiset siinä missä vanhemmat ikäluokat todennäköisemmin äänestävät vaaleissa ja osallistuvat puoluetoimintaan.
 - Ne, jotka eivät ole kovinkaan tyytyväisiä demokratiaan ja joiden poliittinen luottamus on matala, ovat samaan aikaan yli kolme kertaa todennäköisemmin aktiivisia aloitteiden allekirjoittajia kuin myös todennäköisiä ”totaalikieltäytyjiä” kansalaisaloitteiden osalta.
- Ehkäiseekö poliittista vieraantumista?

Eurooppalainen kansalaisaloite

- Euroopan komissiota pyydetään tekemään säädösehdotus aiheesta, joka kuuluu EU:n toimivaltaan.
- Aloitteella on oltava yhteensä vähintään miljoona allekirjoittajaa, jotka asuvat vähintään 7 EU-maassa (28 jäsenvaltion EU:ssa).
- [Eurooppalainen kansalaisaloite](#)

Kuntalaisen aloitteet

Kuntalaisaloite

- Aloiteoikeus on **jokaisella kunnan asukkaalla** sekä kunnassa toimivalla yhteisöllä ja säätiöllä.
- Palvelun käyttäjällä on oikeus tehdä aloitteita kyseistä kunnan palvelua koskevassa asiassa.
- Aloitteen voi lähettää suoraan valtuustolle.
- Kun allekirjoittajina on vähintään 2% **äänioikeutetuista** kunnan asukkaista, asia on otettava käsiteltäväksi kuuden kuukauden kuluessa asian vireille tulosta = **valtuustoaloite**.

Kunnallinen kansanäänestysaloite

- Allekirjoittajina vähintään 4 % vähintään 15 vuotta täyttäneistä kunnan asukkaista.
- Valtuuston on viipymättä päätettävä, toimitetaanko aloitteessa tarkoitettu kansanäänestys.

[Kuntalaissa](#) (410/2015) pykälät 23 ja 25.

Kuntalaisaloitteet

Kuntalaisaloitteiden käsittely

- Jokainen aloite käsitellään
- Aloitteen tekijälle ilmoitetaan aloitteen johdosta suoritettavat toimenpiteet.
- Joidenkin kuntien sivuilla kerrotaan kuntalaisaloitteelle tehdyt toimenpiteet, esim. [Kauniainen](#).

Tietoa kuntalaisaloitteista

- Vuonna 2014 tehtiin keskimäärin 7 aloitetta jokaisessa kunnassa
- Liittyvät teknisiin palveluihin, koulutukseen, sivistykseen, kulttuuriin ja vapaa-aikaan
- Esim. liikenneturvallisuus, koulukuljetukset, katujen ylläpito

[Kuntalaisaloite.fi](#)

Otan kantaa, keskustelen, ideoin

- [Otakantaa.fi](https://otakantaa.fi):ssä mahdollisuus vaikuttaa asioiden luonnostelu- ja suunnitteluvaiheessa.
- [Lausuntopalvelu.fi](https://lausuntopalvelu.fi):ssä voi ottaa kantaa sekä suunnitteluvaiheessa että valmisteluvaiheessa oleviin asioihin.
 - Esimerkki valmisteluvaiheen [lausuntopyynnöstä](#)
 - Esimerkki suunnitteluvaiheen [lausuntopyynnöstä](#)
- [Nuortenideat.fi](https://nuortenideat.fi):ssä suuri osa ideoista liittyy kuntaan. Palvelussa on luettavissa esitetystä ideasta tehty päätös.

Keskustelemalla ja osallistumalla

Keskustelun kautta asiat tulevat julkisiksi ja mahdollisesti poliittisen päätöksenteon kohteiksi

- Keskustele kaikkialla
 - Kasvokkain ja virtuaalisesti
 - Sosiaalisessa mediassa ja muussa mediassa, esim. mielipidekirjoitus
- Tiedä mistä puhut / kirjoitat: ota selvää asioista.
 - Mene suoraan tiedon lähteelle.
 - Seuraa tiedotusvälineitä.
 - Eduskunnan kirjaston [lakihankkeiden tietopaketit](#) esimerkkinä hyvästä tiedonlähteestä

Osallistu esim. vanhempainiltoihin, asukasilloihin, kaupunkilaisraateihin, kunnanosoimintaan ja järjestötoimintaan.

Ole [kaupunkiaktiivi](#)

Sosiaalinen media

- Vaikuttava jokaisessa lainsäädännön vaiheessa
- Yhteiskunnallinen keskustelu
 - Päättäjien, poliitikkojen ja muiden kansalaisten kanssa
- Tapahtumien järjestäminen
- Tiedon ja tunteiden jakaminen
- Vihapuhe, kunnialoukkaukset ja uhkailut
- Samanmieliset kohtaavat
 - Kupla, volyyymiharha ja kaikukammio
 - Kannustavaa, innostavaa ja uutta luovaa

Seuraan päätöksenteko ja toimeenpanoa

- Eduskunnan verkkosivut, www.eduskunta.fi
 - Asiakirjat, täysistuntojen verkkolähetykset, kansanedustajat
- Valtioneuvoston verkkosivut, <http://valtioneuvosto.fi/etusivu>
- Kunnan ”Päätöksenteko” –sivut.
 - Kunnanhallituksen ja -valtuuston istuntojen esityslistat, pöytäkirjat ja päätöstiedotteet ym.
 - [Anna palautetta](#) -sivut
- Sanomalehdet, uutiset ja some.

Tietoa vaikuttamisesta

- Vaikuttamisoppaat
 - Kuntalaisen vaikuttamisoppaat: [Vallakas](#) ja [Kuntalaiset keskiöön](#)
 - Kuntien verkkosivuilla, esim. Kotkassa [Osallistu ja vaikuta.](#)
 - Opi vaikuttamaan esim. työelämässä: [Osallistu.fi](#)
- [Demokratia.fi](#)
 - Vaikuttamisen verkkopalvelut
 - [Tietotori](#): perustietoa demokratian teemoista sekä demokratiasanasto
- [Tiedä! Vaikuta! - kansalaisvaikuttamisen tietopaketti](#)

Kirjallisuutta

[Arviomuistio kansalaisaloitemenettelyn toiminnasta 2012–2017](#)

[Demokraattiset innovaatiot Suomessa](#) : käyttö ja vaikutukset paikallisella ja valtakunnallisella tasolla / Henrik Serup Christensen, Maija Jäske, Maija Setälä, Elias Laitinen. 2016.

[Demokratian leikkikentällä : osallistava suunnittelu hallinnon ja demokratian murroksessa](#) / Anna Hyödynmaa. 2016.

[Katsaus demokratiaa ja osallisuutta käsittelevän keskustelun nykytilaan](#) / Anna Idström. 2016.

- Äänestäminen
- Kaupunkiaktiivisuuden monet muodot
- Mikä innostaisi olemaan aktiivisempi kuntalainen?

[Kuntademokratiaa voidaan vahvistaa panostamalla vuorovaikutteisuuteen](#) / Elias Laitinen, Maija Jäske. 2017

- Tilastoja ja kehittämissuhteita

[Kuntalaisten osallistuminen ja vaikuttaminen 2015. ARTTU2-tutkimusohjelman julkaisusarja nro 1/2016](#)

[Poliittisen osallistumisen eriytyminen : eduskuntavaalitutkimus 2015](#) / Kimmo Grönlund ja Hanna Wass (toim.). 2016.

[Reaching out to the people? : Parliament and citizen participation in Finland](#) / Hyeon Su Seo. 2017.

- Kansalaisaloite

Valta, vaikuttaminen ja osallistuminen

Suomalaisessa poliittisessa järjestelmässä vaaleilla valittavilla edustajilla on aina päätösvalta.

Kuntalaki 410/2015

- Lain tarkoituksena on luoda edellytykset kunnan asukkaiden itsehallinnon sekä osallistumismahdollisuuksien toteutumiselle kunnan toiminnassa.

Osallistumishankkeilla on vaarana jäädä näennäisdemokratiaksi, jos niiden vaikuttavuudesta ei erikseen huolehdita.

Osallistumisen kumuloituminen, systemaattinen syrjäytyminen.

Kiitos!

EDUSKUNTA

Päivi Erkkilä paivi.erkkila@eduskunta.fi